

... a „történelmi igazság”-ról

Úgy ajánlom a legjobb szívvel olvasóink figyelmébe a „Civilizációk összeapása?” című cikkünket (58. oldal), hogy igen-csak kevesen lesznek, akik mindenben egyetértenek a szerző valamennyi megállapításával. Pedig az autentikusságához kétség nem férhet. Diarmaid MacCulloch, az Oxfordi Egyetem egyháztörténeti intézetének professzora szakmai elismertségét kötetek és díjak sora bizonyítja.

A képzeletbeli olvasói fórumon a hatvanas éveiben járó professzort olykor szélsőségesen eltérő véleményekkel ostromozhatnánk, amelyekben alapvetően nem ő lenne a ludas. Az egyet nem értés jelensége a történetírás természetében van. Azt ugyanis emberek írák emberekről – népekről, nemzetekről, emberek csoportjairól stb. – embereknél, akik népek, nemzetek, emberek csoportjainak egyedei, így hordozzák örökölt és ilyen-olyan motivációkból összeálló történelemtudatukat. Ez az oka annak, hogy ugyanazon tény nagyon is eltérő szűrőkön és csatornákon keresztül konfrontálódik vagy épül be a szemléletünkbe.

Nos, MacCulloch szerteágazó eszmeifuttatása nem kisebb fontosságú kérdést érint, mint azt, hogy a mai globalizált világunk, amelyben például az emberiség technikai vívmányait és kényelmi árucikkait a Föld népességének mind nagyobb hányada élvezzi, a gyarmatosítás, az érdekérvényesítés kíméletlen erőszakának is a produktuma. Föltehetően sok hívő keresztény megengedőbb, mint egy moszlim annak a ténynek a tudomásulvételében, hogy az elmúlt kétszáz év alatt – s akkor nem is szólnék az inkvizíció hittérítő módszereiről – tökéletesen megváltozott a Földön a népesség vallási megoszlása. Utánanéztünk: ma a világ lakosságának egyharmada keresztény vallású, míg Európa és a két amerikai kontinens népessége összesen 1,6 milliárd – szemben Ázsia és Afrika 5 milliárd lakosával; e két földrészen az iszlámhívők aránya nem éri el a lakosság ötödét, s az egész világon 22,4 százalékot képviselnek. Történeti demográfusok szerint kétszáz évvel ezelőtt a moszlim népesség száma többszörösen meghaladta a keresztényekét. Egyértelmű, hogy van különbség az egyazon interneten függő és szomját Coca-Colával enyhítő brit és pakisztáni mérnök történelemszemlélete között. Mint ahogy Trianont is a ráció és az érzelem más-más rekeszébe tárolja egy magyar és egy román tévészerelő. Miközben mind a négyen a „történelmi igazságot” hangoztatják.

A tanulmányt emésztve – rég olvastam ennyire elgondolkodtató írást – ez utóbbi fogalmon is érdemes higgadtan elmerengeni: hogyan is juthatunk el a történelmi igazságokhoz? És ha egy-egy igazságra rátaláltunk, képesek vagyunk-e azokat magunkévá is tenni?

Egy történelmi lap szerkesztőjeként e tekintetben van bennem némi derűlátás.

Papp Gábor